

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Райна Димитрова Гаврилова, член на жури в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент” по ПН 3.1. Социология, антропология и науки за културата (Теория и история на културата. Антропология на съвременните културни практики. Изследвания на материалната култура), обявен в ДВ бр. 67/04.08.2023 за нуждите на катедра „История и теория на културата“ към СУ „Св. Климент Охридски“

С кандидат Велислава Юриева Петрова

I. Общо представяне на получените материали

Със заповед № РД-38-554 от 26.09.2023 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (СУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в СУ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата (Теория и история на културата. Антропология на съвременните културни практики. Изследвания на материалната култура), обявен за нуждите на катедра История и теория на културата“ към СУ „Св. Климент Охридски“.

Двама кандидати подадоха документи за участие в конкурса, но след преглед на представените документи, журито единодушно реши да допусне до участие само единия от тях: гл. ас. д-р Велислава Юриева Петрова от катедра История и теория на културата“ към СУ „Св. Климент Охридски“.

Представеният от Велислава Петрова комплект материали на електронен и хартиен носител е в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за неговото приложение (ППЗРАСРБ), както и с Правилника за развитие на академичния състав на СУ, и включва следните документи: Молба, Europass CV, дипломи за придобити степени и длъжности, удостоверение за стаж, Общ списък на публикациите и Списък на публикациите за участие в конкурса, Справка за минималните изисквания, Справка за забелязани цитирания, Справка за научните приноси,

резюме на публикациите, представени за конкурса, справки за учебната, научната и приложната дейност, 22 публикации.

II. Кратки биографични данни

Велислава Петрова има бакалавърски степени по социология и културология от Университет Париж Декарт (2001 г.) и СУ „Св. Климент Охридски“ (2003) и магистърска степен в същата област от Университет Париж Декарт (2002 г.). През 2010 г. защитава дисертация на тема „Пазарът като култура. Зараждане, институционализация и властови отношения около пазарните места“ и придобива степента доктор от същите два университета. През 2010 г. спечелва конкурс и става асистент в катедра История и теория на културата в СУ, а от 2011 г. и до днес е главен асистент в същата катедра. Била е изследовател със стипендия Фулбрайт в Университета на Калифорния Бъркли. Между 2009 и 2023 г. е участвала в множество международни и национални изследователски проекти. Владее английски, френски и испански езици.

III. Изследователска дейност

1. Монография

Велислава Петрова е представила за конкурса монографичен труд, озаглавен „Отпадъкът като ресурс и въображение. Антропологически перспективи“, София, Издателство на СУ „Св. Климент Охридски“, 2023 г. с обем от 173 страници. Трябва веднага да отбележа, че това е първото и единствено антропологическо изследване в такъв формат и обем в България. По света отпадъците от човешката дейност и отвращението от тях влизат в полезрението на изследователите на обществото отдавна и в различни перспективи: антропологична (Мери Дъглас), психоаналитична (Ю. Кръстева), урбанистична (К. Линч) и придобиват особена проблематичност в последните години, когато заплахата от необратимите следствия от замърсяването става все по-видима. В България темата за отпадъка присъства предимно в документи на различни органи на управление, в анализите на еколози и инженери и в публицистиката. Прилагайки холистичния подход, централно достойнство на антропологията, В. Петрова не само обединява разнообразните перспективи, но предлага наблюдения, данни и интерпретации, които очертават една много по-сложна картина. В началото на работата авторката прояснява факта, че отпадъкът е сложна категория сам по себе си, включвайки целия

регистър от отвратителното до суровината, от ненужното до полезното, от материалното до въобразеното, която при това е динамична и релационна. Темата е продължена в главата „Отпадъкът като материалност и въображение“ с интересните коментари на авторката за различните конотации на двата термина „боклук“ и „отпадък“ (с. 77 и сл.) Работата е организирана около няколко фокуса: отпадъкът като граница, културна и социална, включително визуализираща социални йерархии; отпадъкът като материалност; отпадъкът като ресурс. Намирам представената аналитична схема не само за евристична, но и за практически необходима с възможни управленчески приложения. Методологическите избори са ясно формулирани; антропологическият характер на изследването е защитен с теренно изследване.

Главата „Към културната история на отпадъците“ заслужава внимание не само заради добре намерения оксиморон, който е предизвикателство към доминиращите обществени нагласи. Историята на осъзнаването на предизвикателствата на антропоцена уплътнява картината на съвременното мислене за отпадъка като отпечатък от човешката дейност и е основа за разполагане на наблюденията върху българската действителност. Следващата глава, „Отпадъчното наследство на социализма: материална култура, мрежи, икономика“ представя балансирано и нюансирано опита на Източна Европа; в следващата глава с разнообразни материали (включително снимки) и свидетелства е представен изчерпателно опитът на България. Този труд на авторката да събере всичките разбягващи се краища на темата намирам за приносен и поставящ основа за всякакви по-нататъшни изследвания. Известен проблем имам с употребата на съществителното неолиберализация в заключението на тази част от монографията: неолиберализмът е много натоварено понятие и бих искала да чуя аргументите на авторката за използването му в този случай.

Теренното изследване е представено в две глави и включва лични наблюдения, дълбинни интервюта, участие в обществени обсъждания и документален анализ както на нормативни, така и на публицистични текстове, формиращи общественото мнение и, съответно, нагласи, отношения и в крайна сметка – политики и практики. Заглавието на частта „Отпадъкът като материалност и въображение“ задава оста, около която се представят и най-вече интерпретират напреженията около управлението на отпадъците в София, градът избран за терен. Проследени и, да отбележим, добре документирани, са етапите, актьорите и позициите на историята на битките около боклука, включително и в

прегледна таблица съпоставяща разликите и приликите в позициите на основните субекти. Записаните и цитирани изказвания на интервюираните, от своя страна, връщат в центъра живия човек като носител на противоречията. Заключението на главата „Отпадъците като част от обществения договор“ всъщност представя в синтетичен вид позицията на авторката.

Разделът посветен на икономическите аспекти на проблема добавя още едно измерение, което влиза в ползрението на обществото частично. Събраните данни и свидетелства са важен принос в преодоляването на „невежеството“ на гражданството (цитат на автократа).

Заключението е добър синтез на разнообразния материал и предлага две предпазливи и важни препоръки за възможни оптимистични решения.

Монографията включва подбрани снимки, таблици и графики. Библиографията се състои от 18 заглавия на български език, 71 на чужди езици, 12 популярни издания, 35 нормативни документа, 3 протокола от обществени обсъждания, 47 публикации в медии – красноречиво свидетелство за богатството на текста, методологическо и емпирично.

2. Други публикации, представени за конкурса

Д-р Петрова е представила списък и пълните текстове на 21 публикации след назначаването ѝ на академичната длъжност „гл. асистент“ (2011 г.). Те могат да бъдат групирани в няколко различни, но близки тематични области: пазарът като градско пространство (5), антропология на храненето (5), боклукът (6), градът (2), други (3). Десет от тях са на чужди езици – английски и френски. Градът и неговите социални и културни феномени е траен терен на нейните изследвания, като тя прилага различни оптики за оглеждане на социалните отношения; интересът ѝ към храната и храненето намира естествено продължения в темата за отпадъка. Като цяло, тестовете разкриват подчертан интерес към различни и най-вече нови ресурси и ясно осъзнаване разпадането на твърдите дефиниции и модели. В този смисъл, те предлагат както емпиричен материал, така и интересни общи наблюдения и интерпретации.

3. Цитирания

Велислава Петрова е изготвила и представила таблица със забелязани цитирания. Журито коригира някои от отбелязаните точки за индивидуални публикации, които по наше мнение не бяха коректно маркирани. Но и след корекцията, забелязаните цитирания напълно отговарят на минималните национални изисквания.

4. Приноси на кандидата

Последната по време тема в изследователската дейност на д-р Петрова е приносна по отношение на българската изследователска традиция: *отпадъкът като социална, културна и икономическа категория* за първи път е въведен, методологически осмислен и изследван на базата на разнообразен материал. Намирам за приносно съчетаването на информацията и рефлексите на съвременната наука извън страната с реконструирането, документирането и интерпретирането на местните явления в традиция на новата *глобална етнография*. *Документираните* практики, свързани с храненето, пазара, третирането на отпадъците, на обществените и индивидуални нагласи е принос към разбиране на съвременността и важна работа по опазване следите на ефимерни социални явления. Намирането и изследването на пресечните точки на класически антропологически изследователски направления (градска антропология, нутриционална антропология, политическа антропология) без съмнение е важна стъпка в осъвременяването на националната изследователска традиция.

5. Участие в изследователски и творчески проекти

Велислава Петрова е представила списък от 5 национални и 7 международни проекта, в които е взела участие като изследовател. За 9 от тях има служебни бележки. Също така, разполагаме със списък от 10 национални и 19 международни конференции, конгреси и семинари, в които е взела участие.

IV. Учебна и преподавателска дейност.

Велислава Петрова е водила или понастоящем води два задължителни курса в бакалавърската степен („Антропология на съвременните културни практики“ и „Увод в културната антропология“); един задължителен Методологически семинар в МП Културна антропология; 3 избираеми курса в бакалавърската степен и два - в магистърската. Тя

ръководи теренните практики по културна антропология на студентите от бакалавърската степен

V. Съответствие с минималните национални изисквания

Съпоставката на изготвената от кандидатката таблица за съответствие с минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ с приложените материали показва, че нейната кандидатура ги удовлетворява, а именно:

- група от показатели А - 50 при мин 50
- група от показатели В - 100 при мин из 100
- група от показатели Г 4-10 – 250 при мин 200
- група от показатели Д - 125 при мин 50 (изчислени от кандидатката 160 т., коригирани от журито – 125 т.)

VI. Обществена дейност

Като асистент на покойния проф. Дичев Велислава Петрова от самото начало на академичната си кариера започна да се включва активно в подготовката и провеждането на публични срещи, под формата на редовни семинари и обсъждания. Тя се включва редовно в различни публични дебати по градското развитие.

VII. Лични впечатления от кандидата (ако има такива).

Познавам лично Велислава Петрова от постъпването ѝ като преподавател в катедра История и теория на културата. Свидетел съм на нейния остър критичен поглед по отношение на академичната култура, на нейната активност по време на обсъжданията както на нуждите на преподаването, така и в разработването на общи теми. Била съм неколкократно на теренни проучвания и съм участвала в общи проекти с нея. Тя неизменно демонстрира дисциплина, интелектуално любопитство и готовност за поемане на задачи. Имам впечатления, че тя има лично отношение към преподаването и се стреми да привлича и включва студенти в изследователски проекти.

VIII. Мнения, препоръки и бележки

Нямам бележки и препоръки.

VIII. Заключение

Документите и материалите, представени от Велислава Петрова **отговарят** на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за присъждане на научни степени и длъжности на СУ „Св. Климент Охридски“.

Кандидатката в конкурса е представила значителен и **достатъчен брой научни трудове**, публикувани след присъждането на академичната длъжност „главен асистент“. В работите на кандидатката има оригинални научни и научно-приложни **приноси** в областта на антропологията и културологията. Списъкът на предлаганите курсове показва, че изследователската работа на кандидатката намира приложение, методологическо и емпирично, и в преподаването ѝ. Научната и преподавателската квалификация на Велислава Петрова е несъмнена.

Постигнатите от Велислава Петрова резултати в учебната и научно-изследователската дейност, напълно съответстват на минималните национални и допълнителните изисквания, приети от СУ във връзка с прилагането на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни и научно-приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Философски факултет за избор на Велислава Петрова на академичната длъжност „доцент“ в СУ „Св. Климент Охридски в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата (Теория и история на културата. Антропология на съвременните културни практики. Изследвания на материалната култура).

15.12.2023

Подпис _____
Проф. д-р Райна Гаврилова